

BRÓDY SÁNDOR
AZ EZÜST KECSKE

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis
u. 6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-7002-37-1

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Tartalom

Az ezüst kecske	6
Az ország reformja. Családalapítás.....	10
Az esküvő. Azután	16
A mézeshetek	29
Becsületbankett	42
Hanna szülei.....	53
Szerencse mutatkozik	60
Itten támad a szerelem.....	66
A gyermek.....	76
A gyermek jobb vidékre megy.....	93
Pénz áll a családhoz	108
A hitszegés	114
Búcsú.....	121
Robin Sándor a parlamentben	128
Robin törvényeket hoz	147
A vacsoraügy	154
Sándor vízikirály lesz	156
Egy újkori vacsora	161
A fehér szoba és lakói	170
Az éjszaka folytatása	180
Hirsy ébredése.....	190
Jelentkezés a várúrnál	200

Nász.....	218
Az ezüst kecske ébredése.....	239
Bolyongások.....	246

Az ezüst kecske

A zálogház előtt egy fiatalember állott; ez nem ritka eset. Az ifjú a nyárhoz képest pepita nadrágot, de a forró nyári nap dacára fekete cilindert és ehhez rövid kabátot viselt; ezért öltözködéséből minden idényszerűség, minden harmónia hiányzott. Azonban egy igen szép bot volt a kezében; a bot feje egy ezüst kecskét ábrázolt.

A zálogháznak három ajtaja is nyílt az utcára, sőt, minden valószínűség szerint, a kapu alól is meg lehetett közelíteni. A fiatalember mégis úgy viselkedett, mintha sehogy sem találna az intézetbe. Az összes szokásos mozdulatokat megcselekedte már, úgymint: nézte a házat, mintha meg akarná venni, vagy legalábbis megzsindelyezni. Hogy minden gyanút elhárítson magáról, olyan módon szemlélgette az ajtókat, mintha a legközelebbi viharos éjszakán egy kis betöréses lopást tervezne. Majd többször elment a kérdéses épület előtt, fölnézett a piszkos ablakokra, és minden valószínűség szerint azt kívánta elhitetni a külvilággal, hogy vidékies ablakpromenádet csinál. Az utcát igen vizsgálta, és ellenséges szemmel mustrálta a járókelőket, akik hite szerint megakadályozták őt abban, hogy egyenesen céljára törjön. Különösen a nők alterálták, a szép hölgyek, akik miatt a fiatalság olyannyira szégyenli a szegénységet. Kihívóan vagy igen megalázva, szemlesütve ment el mellettük, és a szép bottal lehetőleg föltűnés nélkül játszott. Forgatta, pörgette, az ezüst kecskefejet többször figyelmesen megnézte.

A kevésbé éles szemű megfigyelőnek is észre kell vennie ilyen módon, hogy ez az ifjú ember az ezüst kecskét a zálogházba viszi. Nem sétál vele, hanem viszi. A bot máris elvált tőle, külön állott. Ez fájhatott az ifjúnak, sőt egészen fölizgathatta, olyannyira, hogy egyes kósza gondolatát hangosan fejezte ki. Például:

- Adieu, kecske!

- Isten veled, szép ezüst kecske!

- Nem tudom, nem tudom!

Abban a pillanatban, amikor így monologizált, másik, valamivel korosabb fiatalember érkezett a bizonyos ház elé; szintén fekete cilindert viselt, és augusztus hava dacára egy télies felöltő volt a vállára csapva. Ez az úr egy pillanatilig sem habozott, és egyenesen nekivágott a zálogház legnagyobb ajtajának. Ez az energia magával ragadta az ezüstkecskés fiatalembert is, aki a következő pillanatban már ott állott a tulajdonos farostélya előtt.

A bot elvált gazdájától.

- Egy bot! - diktálta a zálogházas.

- De milyen bot! - szólt a fiatalember halkán.

- Csúf állat, kecske, ez nem kedvező! - jegyezte meg a tulajdonos rosszkedvűen, és mereven, ellenségesen nézett a kecskefejre, amelyhez az ő feje hasonlított, csakhogy

szarvai, ha esetleg voltak is, a fekete selyemsapka alól nem látszottak ki.

- Hogy lehet ily ízléstelen tárgyat venni pénzért, készpénzért! - fonta tovább megjegyzéseit a tulajdonos.

- Nem vettem! - szólt a fiatalember mérgesen.

- Hát? Kapta?

- Ahhoz önnek semmi köze! - jegyezte meg ingerülten az ezüst kecske gazdája, és az egész arca elpirult, a pelyhedző bajusza alatt is.

- Neki igaza van! - vágott közbe idegen nyelven a diktandóra váró nő, kövérkés, formás, kedves, egyenes ellentéte a sárga-szürke zálogházasnak, következésképp biztosan a felesége, mivel a földi rend egy bolondos, romantikus költő, aki folyton ellentétekkel dolgozik.

Az ezüst állat végül is ott maradt, és az ifjú nyolc forinttal távozott a helyiségből. Porig alázva, iszonyú szerencsétlennek érezte magát; a kapott pénz, mint a pokolkő, égette a mellét, összeszorította a szívét, sőt arra készítette, hogy elfojtott hangon ordítson is, mind ezt, hogy:

- Bündíj, bündíj!

Pedig nem lehetett annak nevezni, bárha a szép és értékes tárgy egy hölgytől eredt, ajándék volt, egy pazarló édesanyának születésnap ajándéka.

A fiatalember szeretne volna a pénzösszeget visszavinni az intézetbe, de a kamat lefoglalva, két kassai szivar útközben, szinte öntudatlanul megvásárolva; nem lehetett többé semmit tennie.

Futott haza a pénzzel. Útközben megvásárolta a legszükségesebbeket: egy üveg kávélíkört, fehér nemez kamásniborítást, két üvegcsé olcsó illatszert. Majd betért egy henteshez is, és nagyobb összegért úgynevezett párizsit vett.

A fiúk mind aludtak, amikor belépett. Részint a meleg, részint az éhség ellen cselekedtek, és igen rossz néven vették, amikor Robin vészes kiáltással felköltötte őket:

- Ezüst kecske nincs, nincs! - ordította ismételve, tréfás kétségbeeséssel. Azzal letette egy tükörasztalra mindazt, amit a bündij árán megváltott. Edwárd király, aki cipőjének hiányossága folytán már hetek óta nem hagyhatta el a lakot, a kamásni után nyúlt, fölcsatolta és elrohant. A többiek ettek és ittak, kivéve Hirsyt, kinek vallása ez ételt tiltotta. De miután őt is erővel megeztették, és mind jóllaktak, a megelégedés kifejezése ült ki rendkívül barátságos, de elhanyagolt orcáikra. A Robin élénk lelkiismereti furdalásai is mind gyengébbek lőnek, végre elbágyadtak egészen.

Bem az asztalra ütött, Jagics Tivadar fölborzolta üstökét és mindketten egyszerre szóltak:

- Ez gyávaság, valamit kellene tennünk.

Az ország reformja. Családalapítás

- Miért ne csinálnánk forradalmat?
- Az idő még nincs itt, a dolgoknak érniök kell.
- A nép boldogtalan, a zsarnokság üldözi.
- Béccsel, elvégre is, végeznünk kell.
- De hogy kezdeni?
- Megkezdjük minden téren. Úgy társadalmin, mint politikain.
- Az állókarzatról ki vagyunk tiltva.
- Egyesülnünk kell, összeállanunk.
- Szívesen, egyet azonban kikötök: a nők teljes egyenjogosítását vegyük föl a programba. Ez igazságos és okos!

Amit eddig hol sűgva, hol kiáltva beszélgettek, abban egyek voltak mindannyian. De a hónapos szoba főlakója, a nőemancipáció dolgában egyedül maradt. Ezen alaposan megkülönböztek, összevesztek. Valamennyien a régi eszményi alapon állottak, a két orvosnövendék azonban természettudományi alapon, és egy kissé cinikusan is, megtámadta az egyenjogosított nőt, mint hitvest.

- Ezt megtiltom, nem tűröm! - dörgött Robin, akinek a legtöbb tekintélye volt az egész társaságban, nem annyira eszénél és tudásánál, mint nagyobb testi erejénél fogva. Ilyenformán az ország újjáalakítását egyelőre elhalasztották, és egyszerre a gimnáziumról, ottani tanáraikról, az érettségi téziseiről kezdtek el beszélgetni. Két esztendeje múlt már, hogy túl voltak a középiskolákon, mégis még mind az ottani dolgok izgatták őket. Bátor fiúk, furcsa feleletek, tanárok igaztalansága, magánviszonyai, tehetsége. Nem egy közülük még nap- nap után arról álmodott, hogy kérdezték, és nem tudta a Jupiter genitivusát...

Édesdeden elbeszélgettek, miközben este lett, és Robin leült az ablakfához, hogy megírja rendes szerelmes levelét a lánynak, haza. Természetes, hogy e levélben, amely nyomorúságosnak tüntette föl a maga lelkiállapotát - tőle távol, nála nélkül -, oly fényesnek rajzolta anyagi viszonyait és előhaladását a polgári életben. A kis hónapos szoba, amelyet a csúf Hirsyvel örökös veszekedés között kellett megosztania, több részből álló lakosztálynak volt jellemezve; az egyenruhaszabó, kinek könnyebb leveleit írta: egy nagy irodalmi részvénytársaság. Robin nagyon hazudott, hogy hölgye igen boldog legyen, de jelleme azért nem értéktelenebb, mint azé, akiről a gimnáziumban azt hazudták nekik, hogy tréfából sem füllentett soha.

Robin túlzott, a kelleténél talán egy-két fokkal jobban. Mert azt írta például:

Írod, hogy atyád anyagi zavarokkal küzd. (Ez a pénz, ez a nyomorult pénz!) Nos, ha valami szövődés állana be, ha

nem maradhatnátok abban a nyomorult városban (és ez az én szülővárosom!), úgy jöjjetek fel mindnyájan. Anyád, Ida és - elsősorban persze - te. Várlak benneteket. Van nékem erős karom, dolgozni fogok. A pálya előttem nyitva, mindenki oly jó hozzám. Határozott szerencsém van; várlak, jertek!

Bevégezte és borítékba tette a levelet. Aztán fogta, hogy elvigye, bedobja a szekrénybe. De az ajtó nyílt, és a füstbarlang szádájában megjelent egy hófehérnél is fehérebb arcú leány, éppen az, akihez a levél volt címezve.

- Eljöttünk! - suttogta szemlesütve. A háttérben még két hölgy jelent meg, egy karcsú, magas, idősebb leány és egy kövér, öreg asszonyság.

Robin Sándor megdermedve állott a küszöbön. Botjának kedves ezüstfejére ha rátámaszkodhatott volna: a fiatalember lába kétségkívül biztosabb, arcszíne is bizonyára melegebb. De a fiatalember ebben a pillanatban minden támasz nélkül állott, és amint hirtelen megpillantotta szerelmesének gyöngéd, tejes arcát, melyen néhány régebbi, igen erős csókja most is meglátszott, nem az jutott eszébe, hogy ez emlékeket fölfrissítse, hanem az, hogy: nincs petróleum, az üveg üres. Pedig estefelé jár az idő, különösen az udvari szobában. A félhomály hasznára vált úgy a bent tartózkodó ifjúságnak, mint a megérkezett hölgyeknek, akik közül a nagytermetű, sasorrú szép leány nyerte vissza leghamarabb önuralmát. Az ablakhoz szaladt, kinyitotta:

- Soha ilyen rossz szivarokat! A jó szivarfüstöt szeretem. Maguk talán meg vannak büntetve?

Kacagva kacérkodott végig a férfitársasággal, aztán kis húga és Sándor közé állott, akik még mindig azon voltak, hogy egymás kezének csücskét szorongatták, és meglehetősen fáztak a szörnyű melegben.

A nagy leány a hatalmas termetű fiatalember orrára tette a mutatóujját:

- Maga, lelkem, hazudott, érzem az orrán; puha. Maga mind csalogatott ide bennünket, hogy milyen nagy úr, és úgy látom, szintén anyagi zavarokkal küzd. Mi is ebben járunk, a papának egy kis malőrje támadt.

- Sikkasztott! - sóhajtott közbe a kövér, idős asszonyság. - Az én férjem sikkasztott! - ismételte szaggató hangon, mintha egy egér szaladt volna föl az alsószoknyáján, mintha fényes nappal a sárba ragadt volna a cipellője.

Az idősebb leány folytatá:

- Te ne beszélj, csak te ne beszélj, anyám. Apuska tévedett és elbujdosott, alighanem itt van Pesten. És mi inkább őutána jöttünk, mint önhöz. Piroska, csókold meg vőlegényed, és jerünk.

A menyasszony még síróbbra álló ajakkal suttogott valamit, de Sándor ebben a pillanatban kiegyenesedett, elpirosodott:

- Nem engedem meg, hogy elmenjenek, megtiltom, hogy Piroska máshova fáradjon. Barátim - mondá a fiúk felé fordulva és Hirsy felé pislantva -, legyetek szívesek, és távozzatok el. Egyedül kívánok maradni családom körében.

Csak most került a sor a bemutatásokra, csak most vették föl a fiúk kabátjaikat, és az eseménydús délutántól fölizgatva, boldogan, ragyogó arccal távoztak. A laktárs nem búslakodott, hogy a szabad ég alatt kell töltenie az éjjelt, és úgy érezte, hogy valami igen szép, lovagias szolgálatot teljesít. Nagyon lelkes hangulatban voltak mindannyian, különösen Bem, a festőnövendék, aki honvédtiszti nadrágot viselt folytonosan, a kapuban többször megjegyezte:

- Szeretném lefösteni. Ez lesz az én legjobb képem. Londonba küldöm. Fiúk, a jövő mosolyog reánk, meg van állapítva. A kisleány arcának vonalai az ember szívében folytatódnak...

Édes irigységgel néztek Robinra, aki kikísérte őket a kapuba, vagy helyesebben a kapu alá, ahol összeszedte értéktárgyaikat: egy nikkel- és két ezüstórát, két gyűrűt, több kék és zöld cédulát, amelyekkel még mindig lehetett valamit csinálni. Hirsynek jutott a feladat, hogy ez értéktárgyakat a korán kelő külvárosban, még reggeli előtt értékesítse, és a családalapítás céljaira átadja.

Rendkívül boldogok voltak mindannyian, és Robin Sándor most már büszke szívvel tért vissza a megtévedt árvagyám családjához, amely az ő erős karjaira bízta jövőendő sorsát,

életét. Azok már eddegéltek, sült csirkét, melyet az öregasszony, nagy búbanatában, utolsó percben gyönyörű pirosra sütött, gondosan megspékelve, a zúzáját szabályszerűen elhelyezve. A kicsike is evett, és az oly kedves volt így, amint legörbülő ajkaiba lassan apró darabkás húsokat tett be, csirkehúst, ártatlan leány-könnyei egyre hulltak, hulldogáltak.

A családi boldogság érzése mint kimondhatatlanul édes forróság ömlött el a fiatalember valóján. Megölelte az öregasszonyt, és könnyekig meghatva kérdé:

- Mama, mit szoktak, mit akarnak majd reggelizni, teát rummal vagy habos kávét?

- Habos kávét! - szólt a kisleány szepegve.

- És Ida?

- Kiment vizet inni!

A gyönyörű termetű nagyobb leány tényleg vízivás címén kiment, és amint én tudom, el fog tűnni az ismeretlen város estjében. És rövidesen nem is tér vissza, hanem csakis az utolsó pillanatban, amikor e részint tündéri, részint valóságos, igaz történet - amelyben amaz ezüst kecske tényleg nagy szerepet fog játszani - elérkezik a végső befejezéshez.

Az esküvő. Azután

Csöndesen és boldogan éltek egy darabig. A boldogság dolgában a családfő oly diszkrétül viselkedett, ahogy csak egy oly fiatalember viselkedhetik, aki szabadgondolkodó, materialista, de a házasság templomi szertartását mégis tiszteletben tartja. A házban és a ház környékén, de maguk a fiúk sem tudták ezt elhinni. Az öreg Robin - bírósági végrehajtó egy kisebb vidéki járásbíróságnál - jelentkezett egy napon, hogy, mint Duval, elkérje fiát a bűnösnek vélt hölgyektől. Piroska az első pillanatban nyakába borult, össze-vissza csókolta, az öregasszony násznak szólította, és a végén mindannyian vacsoráltak a városligetben; Duval apó fizetett. Mégis, szemben a lakásadó özvegyasszonnyal, szemben a közvéleménnyel, de különösen a megkerült apa kedvéért: tenni kellett valamit, hogy a viszonynak törvényes színe legyen. Az apával volt különösen sok baj:

- Pozícióm nem engedi meg, hogy ezt tovább tűrjem! - szólt hetykén. Az egykori árvagyám korrektorságot kapott egy napilapnál, amely technikai munkákra előszeretettel vállalt rovott előéletű, vagy legalább nyugalomba helyezett egyéneket.

Azonban, kiváló állása dacára, az apa nem egyszer jelent meg szerény vacsorájuknál, és a házilag, spirituszon készült rántottlevest, jó köménymagos túrót segített fogyasztani. Sándor nem otthon vacsorált, este barátai társaságában kellett étkeznie, és hazajövet sokszor panaszkodott, hogy mily drága a kocsmai élet, megint mennyit kellett fizetnie, és a gyomrát mégis elrontotta. Ó,

szegény, hazudós fiú; soha annyit nem éhezett még egészséges fiatalember, mint ő, és annyi vacsorát el nem sétált - mindig előkelő vendéglők előtt - előkelő szellemű és nagyrahivatott fiatalember! És mivel az élet az ifjúságon rendkívül meglátszik: olyan sovány lett, mint az agár, szabályos fülei egy kissé már el is állottak a hatalmas koponyájától. De e füleket csókjaival és forró könnyeivel borította be Piroska:

- Ó, te szegény agárkám, ó, te hosszú, hosszú, nagy uram!
- beszélte ama hosszú nyári délutánokon, amelyeket a legszűkebb családi körben mindig otthon töltöttek. A leányka varrogatott, a fiatalember címszalagot írogatott, és azon törte a fejét: mit esznek holnap? Kezdetben igen bánatos volt emiatt, de később könnyebben vette, mert látta, hogy van valami legfelsőbb gondviselés, amely - ha néha pont tizenkettőre is - de biztosan kiszolgáltatja a napi szükséges egy vagy két forintot. Amikor rendkívül csekély havi keresete elfogyott: akkor kezdődtek a csudák. Találkozott véletlenül egy megyéjebeli fiatalemberrel, és az ő megyéje igen népes, nagy vala.

Robin Sándor! Abban az időben forintos pumpból éltél, és tartottad el családodat, mint rajtad kívül még annyian, akikből később miniszteri tanácsosok, sőt miniszterek lesznek; főbírák odahaza és ügyvédek, később Wertheimkasszával bíró egyének. Robin Sándor, kedvesebb és méltányosabb kölcsönkérőt nem láttam még, azelőtt se, azóta se, mint amilyen te voltál egykoron! Leggyakrabban kocsira, egy útra kellett neked az illető összeg, és nem mertünk benne kételkedni, és nem hitte el közlünk senki, kivéve talán ama szegény Hirsyt, aki két hónapig volt

teljesen hajléktalan miattad, és már a rendőrség figyelmét kezdte fölkelteni éjjeli bolyongásai, hiányos öltözete és teljesen karimátlan szalmakalapja miatt.

Ah, édes fiatalság, ah, ezüst kecske kora! Valami izgató és félelmetes volt benned mégis. Robin egyszer oly szomorúan szólt:

- Keresztül-kasul pumpoltam a várost. Ezenkívül a leánykát végképp kompromittálom. Változtatni és javítani fogok a sorsunkon. Meg fogok vele esküdni az oltár előtt, hazám törvényei szerint.

- Az esküvő halaszthatatlan! - jelentette ki Robin.

Azonban semmiképpen nem volt még rendben a katonasággal. Nem volt a szükséges okiratok, különféle bélyeges papirosok birtokában. Hirsyt megbízta, hogy mégis: egyengesse az utat. A szegény fiú sok utánjárással, iszonyú fáradtsággal ötven forint kölcsönt szerzett a Sándor jogászi indexére. Ez az összeg, egyéb nehézségektől eltekintve, kifutotta volna az egyházi szertartás költségeit, a szükséges kocsit, egy frakk bérletét, narancsvirágra is jutott volna belőle. A könnyelmű vőlegény azonban, amint a nagy summát megkapta, sietett kiváltani az ezüst kecskét. A nyájas állat megjelenése az izgatott családban örömet, sőt lelkesedést keltett, sokat beszéltek róla. Piroska nevetett neki, megsimogatta, de amikor látta, hogy Sándor meg is csókolja, sanda szemmel nézett rá, a kecskés botra féltékeny lett, nem szerette többé. Pedig az árvagyám leánya, aki pénzeinket és bankjegyeinket nagyon felületesen ismerte, azt nem is

tudta, hogy ez a tárgy az esküvői költségek egy nem jelentéktelen részét megemésztette, úgyhogy a szép szertartásról egyelőre le kellett mondaniok. Ez volt az ok, de a vőlegény a meg nem érkezett születési bizonyítványokat, katonai és polgári engedélyeket állította előtérbe.

Hetekig maradt ismét a régiben; Sándor kint aludt a két-három lépés széles előszoba vöröstégla padlatján, mosdásra és öltözködésre barátaihoz járt. E szerfölött kényelmetlen és lehetetlen helyzetből szabadulhatott volna, az anya nem kívánt elébe gördíteni semmi akadályt, a leány, ah, a szegény kisleány oly engedelmes, tudatlan, kíváncsi és szerelmes volt, szívét a hála és az önfeláldozás vágya elárasztotta, valamint langy tavaszi esők a virágos pázsitokat. Az anya nem vigyázott rájuk, már csak azért sem, mert nem volt ideje, tökéletesen lefoglalta két mánia. Az egyik: hogy negyven esztendővel ezelőtt megkérte őt egy úr, most igen nagy, gazdag, tisztelt férfiú. Mért nem ment ehhez? Ahhoz kellett volna mennie!

- Mily jó atyátok lett volna, mily szerencsések lettünk volna azon esetben! - mondta leányának és Sándornak igen sokszor, mennél többször. És semmi ellenvetés nem használt.

A másik mánia: eltűnt, hiába keresett, tökéletesen nyomaveszett leányának sorsa. Nem aggódott miatta, tudta, hogy él - az anya érzi azt -, hanem szerfölött kíváncsi volt a viszonyokra, amelyek között annak élnie kell. Titkon fölkereste a lapokat, és ingyenes kishirdetéseket bocsátott közre: *Adj hírt magadról, jöjj,*

mindent megbocsátok! Válasz nem jött tőle, csak egyszer küldött valaki egy gyűrődött tízforintost. Hordár hozta meg nem címzett borítékban, mindjárt elszaladt. Mindnyájan tudták, hogy ő küldi, és ezért - kegyeletből - sokáig nem nyúltak hozzá, amíg egyszer a kényszerítő szükség rászorította őket; Hirsyt elküldték, fölváltotta, vásárolt, sőt magának is vett a legolcsóbb fajtájú cigarettából. A jóember úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben csaknem tönkrement, barátjának viszonya, a lakástalanság megkuszálta, tanulmányait elhanyagolta, leckéit elvesztette. Érezte, hogy tönkremegy, ha ez még sokáig így tart.

- Meg kell esküdniök, és évi lakást vállalniok! - jelentette ki ama gyűlésen, melyet a Robin Sándor barátai szabad ég alatt, barátjuk megmentése, viszonyainak rendezése érdekében tartattak. Nem is egyszer, de többször. De mindig látható siker nélkül. Végre Bem Gyulának egy szerencsésnek nevezhető közvetítő indítványa támadt.

- Én össze fogom adni őket - mondá -, Isten és ember előtt, össze. Megesketem őket, mert tudom a formát, mert voltaképpen minden kereszténynek joga, sőt kötelessége szerető szíveket kopulálni.

A "kopulál" szó megtetszett.

- Helyes, igaz, természetes! - zúgták a fiúk.

Bem, a festőnövendék, néhány év előtt cisztercita klerikus, Clairvoy St. Bernard szép fehér rendjének föl nem szentelt tagja volt, folytatá:

- A szabályos áldás majd azután következhetik. Fő az, hogy a házból, ahol a jegyespár lakik, esküvői, lehetőleg ünnepi mezben kivonuljunk. A házat, mely nem nézi a leányt kellő tisztelettel, meg kell nyugtatni, lefőzni, be kell dugni a pletykák csapját. Legjobb lenne persze felrobbantani ezt az óriási svábbogár odút, e nyomorult fészket, mely szemérmetlen tekintettel, gyáva és hazug szavakkal illeti őt, őt, aki...

A fiatalember hangja elfogyott. Minden csepp vére összeszorított ökleibe futhatott össze, mert arca egyszerre oly fehér lett, mint a gipsz-szobroké. Majd meg elöntötte a vér; magas, tiszta homloka egy pirosság. Az ifjú művész beteges volt, ezért és nem más okból vált meg a szerzetesrendtől. Lelke azonban erős és egészséges, oly nemes, egyenes és határozott, mint amilyen a pálma, ha felnőtt. Barátai közül senki sem volt hozzá fogható, sőt, én úgy emlékszem - ha nem az ifjúság délibábja játszik velem -, hogy abban az időben sem rongyos, sem ép cipőben nem járt-kelt e földön olyan derék legény, mint amilyen volt Bem Gyula. Lelkes, tüzes fiúk között a leglelkesebb és legtüzesebb, minden művészetbe halálisan szerelmes. Nem olvastam azóta se olyan szép verseket, mint amilyeneket ő irt; hallgató magyart őt pengős hegedűn játszott; mondtuk is, hittük is: jobban, mint Pablo Sarasate.

Az apostol - mellesleg mondva, gyönyörűen szavalta Petőfi *Apostol*-át - mindjobban nekitüzesedett, de hangját halkította: Piroskáról beszélt, akinél tökéletesebb, szebb emberi lényt nem ismert még soha, igaz, hogy úri eredetű leányt nem ismert még egyetlenegy sem. Sőt igazán, a

szó mélyebb értelmében, nem ismert még semmiféle leányt, bárha huszonkettedik évét is elhagyá. A gyerekek szívesen hallgatták, sőt a látszólagos, mondjuk költött esküvő terve Robin Sándornak, és így arájának is, megtetszett. Az egykori árvagyámot nem avatták bele a titokba, elhatározták, hogy csak azután írnak neki. Ami az anyát illeti, azt könnyű volt megtévesztetni, különben is édeskeveset törődött meglevő leányával, az elveszettel törődött minduntalan.

Már mindent elrendeztek, épp csak a kocsi kérdése maradt függőben. Egyetlenegyikőjük sem ült még eddig fiákeren, és a kétlovas bérkocsi, a hozzátartozó fogalomkörrel, idegen volt nekik. Sőt, mert nem ismerték, bizonyos tekintetekben gyűlölték is a járművek e fajtáját. Elgázolja a szegény népet, oly gögösen, sebesen vágat, azt hiszi, övé ez a város, az emberiség pedig csak érte van. Messze, messze valának még a kétlovastól, ott tartottak, ahol az ember bőven ráér gyalogolni, és inkább csak a multság kedvéért száll lóvasútra vagy omnibuszra. Ott, ahol az egyfogatos is fényűzés, rajta ülni ritka és élvezetes esemény. Természetesen, lehetőleg úgy, hogy a város lásson bennünket, és ne vegye észre, hogy amíg a szegény komfortáblis ló poroszkál, mind azt hajtogatjuk magunkban: Elég lesz-e hatvan? Egy forint, az sok. Hetven krajcárt, nyolcvan krajcárt adok neki!

Elég az hozzá, hogy Hirsy nem mert megszólítani fiákerost. Egy rongyosat, egy rendkívül igénytelent keresett, de ilyent nem talált a belvárosban. Kifáradt tehát Budára, de itt meg sehogy sem értették meg, hogy mit akar. Miért ragaszkodik a jobbparti fiákerhez, amikor egy,

a Duna balpartján megtartandó ünnepről van szó? Elvették tőle a megbízást, és Jágicsnak adták, az erős Jágicsnak, aki a keményített inget gyűlölte - mivel nem volt neki -, és tengerészruhában kereste fel a külvárosi bálakat; de nem mindig eredménnyel. A fiatalember egy külvárosi kocsmában, külön ez alkalomra, megismerkedett, sőt nagyjából meg is barátkozott két bérkocsissal.

Minden rendben volt, a menyasszony már föl is öltözködött, fehérbe. Még megvolt tiszta és szép, csak egy kissé gyűrött és szűk mollruhája, amelyben négy évvel ezelőtt megbérmálkozott. Szegényke bizony kinőtt belőle, nagyon be kellett fűznie magát. A szoknyácska rövid is lett egy kicsit, és kilátszott, hiába mozgott, mentegetődzött, mégiscsak látszott elegáns, karcsú bokája. De virága volt, sok-sok fehér virága! Valamennyi fiú hozott, mert nem vala tél, hanem a java virágidény, amikor krajcárjával lehetett kapni a legszebb rózsákat, a legteljesebb szegfűket. A ruha hiányait, esetlenségét virágokkal pótolták, s a leánykának ez kissé különösen, de igen jól állott.

Robin frakkba öltözködhett, a fiúk azonban igen sötét ruhákba; külsőjükre nézve, de szívükben is fölöttébb komolyan. Nem tréfáltak ezek, és ezért, reménylem, a Jóisten nem haragudott meg rájuk.

A ház meg volt lepetve, de egyszersmind meg is sértődött. A házmesterné nehézségeket igyekezett gördíteni a szerető pár ünnepies útja elé, de mást semmit se tudott kieszelni, mint hogy a két fiákerosnak megtiltotta az udvarba való behajtást. De erre azok nem is vágyakoztak.

Elrobogtak tehát, kócos hajú külvárosi lányok irigysége közepette. Ezek némelyike talán könnyezett is, mert a külvárosokban a legszebb és legnehezebb dolognak tartatik a férjhezmenés. A föl pántlikázott lovak, a vajszín kesztyűs vőfélyek, a kisütött bajuszú vőlegény, az összeszaladt utca... ah, mindez olyan gyönyörű. Az ünnepség, maga a szertartás, az egy óráig tartó szereplés, ez ér sokat. Az utána következő már kevésbé fontos. Nem az élvezet a fő, hanem a dicsőség. Per la gloria, felebarátaim, per la gloria!

Tehát robogtak; aki robogott. Némelyek gyalog és kombinálva: lóvasúttal meg omnibusszal mentek. Mind, mind igen elmélyedve, mert bár mindannyian tudták, hogy az egész nem komoly dolog, mégis valamennyien igen komolyan vették. Keveset beszéltek egymással, igyekeztek közönséges vicceket csinálni, az ajkukról ordináré szavak pukkantak el - mint a rossz rakéta -, lelkeiket azonban aranytafotával mindenféle szimbolizmus bevoná. Rettegének, félték az Istent, és mélyen elgondolkodának: vajon nem vétenek a szerelem ellen, nem csúfolják-e ki a családi állapotot, amelyet máskülönben - hangosan szólva - kutyába se vettek.

Már nem robogtak, megérkeztek a vízre. Mert a fiákerok csak az Akadémiáig voltak fölfogadva. Ottan mind hajóra ültek, hogy átevezzenek a szigetre, szent Margit kápolnájának romjaihoz. Itt kellett lefolynia a szertartásnak, így eszelte ki ezt a festő, most egyszersmind a pap, a násznagy, a közjegyző, az apa, és még sok más egyéb. A sűrű és elvadult bokrok között ő vezette karon Piroskát, aki halványpiros volt, mint a mályvavirág, és

Robin Sándort, aki fehér volt. A gyerekek utánuk kullogtak, halkán beszélgetve.

A rom aljában, kőpárnán nyugtatva fejét, valami csavargóféle aludt, a legszebb fa árnyéka neki szolgált. Az öregasszony, aki most is folyton sírt az őt ért régebbi szerencsétlenségek miatt, el akarta kergettetni. Leszavazták, sőt egy hatost tettek melléje, a kalapjába.

Körülnéztek, senki. Két bari és egy kecske legelt a romok között. A lombok meg se moccantak.

- Kezdhetjük! - szólt Hirsy reszkető hangon.

Robin megfogta menyasszonya kezét, és a festőnövendék elé állott; a násznép körülvette őket. Bem Gyula emelt hangon szólott:

- Szent Margit királyleány temploma ez!

Mindnyájan látták a templomot, amint mennyezete támad, orgonája nő. Hirsy, újabban filológus, Ráskai Leát hallotta, az arcra boruló fátyol alól énekszó hangzott föl lágyan, latinul.

Az egykori kispap folytatá:

- Engem az isteni végzet kijelölt, hogy két lángoló szív fölé reátegyem áldó kezemet.

Láttak két szívet lángolni, és látták, amint a festő lányos, fehér kezét e lángok égetni kezdik. De az áldó kezek meg se moccannak.

A Gyula drága nyájas gyermekszemeiben egyszerre férfias tűz csapott föl:

- Ti akarjátok egymást olthatatlan, örökkévaló, isteni érzéssel, és én itten kijelentem és megparancsolom, hogy senki közetek ne álljon, sem ég, sem föld, sem törvény, sem ember. Jaj a sorsnak, ha benneteket bántani mer; Isten ellen szegül. Mert az Úr vagyon veletek, most és mindörökké, ámen!

- Ámen! - mormolták a fiúk.

Az eskető még jobban nekitüzesedett, a láng elöntötte arcát.

- Csókoljátok meg egymást, hogy az angyalok örüljenek!

A leány megcsókolta a fiút, az gyengéden, fél karjával megölelte; mindkettő szeme tele volt könnyel. Az egykori kispap hozzájuk lépett, egymás kezébe tette kezeiket, és reájuk szegezve átható tekintetét, szólott:

- Mondjátok utánam, amint következik: Mi egymáséi vagyunk az életre nézve. Egyek a boldogságban, egyek a búbánatban. Egy arc két fele, egy levél színe és visszája. Házastársak vagyunk. Egymás szülei és egymás gyermekei. Minket isten úgy segéljen!